

УДК 811.161.2'282.2(438-89ПД)

КИЧАН Діана – здобувач наукового ступеня доктора філософії, факультет філології та журналістики, Волинський національний університет імені Лесі Українки, вул. Винниченка, 30А, Луцьк, 43000, Україна (kuchan.diana@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5144-3755>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.57.5>

Бібліографічний опис статті: Кичан, Д. (2024). Лінгвістичні особливості підляських говірок у публіцистичних текстах (на матеріалах одного випуску часопису «Над Бугом і Нарвою»). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 57, 36–43, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.57.5>*

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛЯСЬКИХ ГОВІРОК У ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛАХ ОДНОГО ВИПУСКУ ЧАСОПISУ «НАД БУГОМ І НАРВОЮ»)

Анотація. Стаття присвячена лінгвістичному аналізу підляських говірок, репрезентованих у текстах одного випуску часопису «Над Бугом і Нарвою» (№ 3, 2023). Зазначене джерело матеріалів містить тексти, написані українською та польською мовами, а також підляськими говірками; деякі тексти подані кирилицею, деякі – латиницею. Мета дослідження – проаналізувати лінгвістичні особливості підляських говірок у публіцистичних текстах одного випуску часопису «Над Бугом і Нарвою».

Дослідження здійснено за допомогою методу лінгвістичного опису та з використанням прийомів зовнішньої та внутрішньої інтерпретації: діалектні одиниці проаналізовано в аспекті міжрівневих зв'язків, здійснено диференціацію та класифікацію діалектних явищ. Ключовим став також зіставний метод, що допоміг виявити фонетичні, морфологічні, лексичні та синтаксичні особливості підляських говірок і порівняти їх з ознаками української літературної мови, західнополіських говірок та польської літературної мови.

Наукова новизна праці полягає в тому, що вперше публіцистичні тексти стали об'єктом діалектологічного аналізу.

Наведений та проаналізований матеріал дає підстави стверджувати, що найчисленнішими в джерельній базі є фонетичні діалектизми. Звукову специфіку підляських говірок виявляють рефлексії етимологічних голосних, а саме *o, *ě, *i. На місці цих звуків зафіксовано голосні [o], [y], [u], [i] відповідно. Частотність непом'якшених шиплячих та консонанта [p] і водночас активне вживання м'якого приголосного [l'] – це особливості консонантної системи підляських говірок.

Морфологічні особливості підляських говірок репрезентовано нестягненими формами займенників, прикметниками, які мають закінчення -и замість -ий, та деякими відмінковими формами іменників.

На лексичному рівні серед специфічних особливостей відзначено численні запозичення з польської мови. Основу словникового складу становить лексика української літературної мови в діалектному фонетико-морфологічному оформленні. Синтаксичні особливості простежено епізодично – на прикладах нетипового для української літературної мови функціонування прийменників.

Результати дослідження засвідчують: підляські говірки, представлені в проаналізованому номері часопису «Над Бугом і Нарвою», мають власні специфічні ознаки, а також риси, суголосні із західнополіськими говірками, українською та польською літературними мовами.

Ключові слова: підляські говірки, літературна мова, «Над Бугом і Нарвою», лінгвістичні ознаки, мовний рівень.

KYCHAN Diana – postgraduate student, PhD candidate, The Faculty of Philology and Journalism of the Lesya Ukrainka Volyn National University, 30A, Vynnychenka str, Lutsk, 43000, Ukraine (kychan.diana@gmail.com).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5144-3755>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.57.5>

To cite this article: Kychan, D. (2024). Linhvistychni osoblyvosti pidliaskykh hovirok u publitsystychnykh tekstakh (na materialakh odnogo vypusku chasopysu «Nad Buhom i Narvoiu») [Linguistic features of Pidlassya dialects in journalistic texts (based on the materials of one issue of the magazine “Above the Bug and Narva”)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 57, 36–43, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.57.5>

LINGUISTIC FEATURES OF PIDLASSYA DIALECTS IN JOURNALISTIC TEXTS (BASED ON THE MATERIALS OF ONE ISSUE OF THE MAGAZINE “ABOVE THE BUG AND NARVA”)

Summary. *The article is devoted to the linguistic analysis of Pidlassya dialects represented in the texts of one issue of the magazine “Above the Bug and Narva” (No. 3, 2023). The specified source of materials contains texts written in Ukrainian and Polish languages, as well as in Pidlassya dialects, in addition, some of them are written in Cyrillic, some in Latin. The purpose of the research is to analyze at all language levels the dialectal features of the texts written in Pidlassya dialects on the pages of the magazine “Above the Bug and Narva”.*

The research was carried out using the method of linguistic description with technics of external and internal interpretation: dialect units were analyzed in terms of inter-level connections, differentiation and classification of dialect elements was carried out. The comparative method made it possible to reveal the phonetic, morphological, lexical and syntactic features of the Pidlassya dialects in comparison with the features of the Ukrainian literary language, the Western Polissya dialects and the Polish literary language.

The fact that journalistic texts have become the object of dialectological analysis for the first time establish the scientific novelty of this study.

*Research has shown that the phonetic dialectic features are the most numerous in the source base. The sound specificity of Pidlassya dialects is revealed by reflexes of etymological vowels, namely *o, *ě, *i. In the place of these sounds in the examples from the source base, the vowels [o], [y], [u], [i] are recorded, respectively. The features of the consonant sounds system of Podlasian dialects are the next: the frequency of unmitigated sibilants and the consonant [p], active use of the soft consonant [l'].*

The morphological features of Pidlassya dialects are represented by examples from the source base mainly by uncontracted forms of pronouns, adjectives ending in -u instead of -uï, and some atypical case forms of nouns.

At the lexical level, among the atypical features, numerous borrowings from the Polish language are noted, and the basis of the vocabulary is the vocabulary of the Ukrainian literary language in a dialectal phonetic-morphological representation. Syntactic features are traced episodically – on examples of the functioning of prepositions, which is atypical for the Ukrainian literary language.

The results of the research show that the Pidlassya dialects presented in the analyzed issue of the «Над Бугом і Нарвою» magazine have their own specific characteristics, as well as features consonant with the Western Polissya dialects, Ukrainian and Polish literary languages.

Key words: *Pidlassya dialects, literary language, «Nad Buhom I Narwoyu», linguistic features, language level.*

Постановка проблеми. Культурні та наукові діячі-носії говірок, усвідомлюючи важливість збереження мови своєї місцевості як вияву самобутності та зв'язку з історією, створюють тексти, всуціль написані рідними говірками. Наше нинішнє дослідження засвід-

чує, що в категорії творів, написаних говіркою, наявні не тільки художні тексти, але також публіцистичні, що не так часто трапляється. Такі тексти репрезентовані насамперед жанром інтерв'ю, мета якого – представити або описати з перших вуст історії життя нечис-

ленних носіїв говірок, особливості традицій, культури, етнографії тощо. Також засвідчено короткі тексти-оповідання, написані автором, який знає говірку або є її носієм. Такі публіцистичні тексти представлені, зокрема, у часописі «Над Бугом і Нарвою» – українському часописі Підляшшя (від 1991 року). «Статті в ньому друкують українською та польською мовами, а деякі – підляськими говірками. Вони присвячені насамперед історії, культурі, традиції, літературі та українському громадсько-культурному й освітньому життю, перш за все на Північному, але також на Південному Підляшші, Холмщині, Берестейщині та в інших регіонах, де проживають українці. Основний девіз редакції: “Писати про те, про що інші не пишуть”» (Над Бугом і Нарвою, 2023).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням підляських говірок загалом займалися М. Лесів (Лесів, 1997), І. Ігнатюк (Ігнатюк, 2013), Г. Аркушин (Аркушин, 2012; 2014). Натомість літературні тексти з діалектними елементами або всуціль написані говірками неодноразово ставали об’єктом дослідження таких мовознавців, як Ю. Громик (Громик, 2018; Громик, Яворський, 2018; 2019; 2022), А. Яворський (Громик, Яворський, 2018; 2019; 2022; Яворський, 2013; 2015; 2021), Ю. Грицевич (Грицевич, 2014), Р. Зінчук (Зінчук, 2009; 2020), В. Мойсієнко (Мойсієнко, 2001), Г. Козачук (Козачук, 1971), Ф. Покальчук (Покальчук, 1957), Г. Гримашевич (Гримашевич, 2010) та ін. Предметом зацікавлення діалектологів є те, у який спосіб і за допомогою яких лінгвістичних засобів діалектні одиниці реалізовані в літературному тексті та як вони взаємодіють із нормативними мовними одиницями.

Актуальність дослідження вмотивована тим, що публіцистичні тексти досі не були об’єктом діалектологічних досліджень, але такі матеріали – потенційне джерело вивчення говірок та доповнення вже наявних наукових праць, присвячених аналізу діалектної мови. Окрім цього, важливим аспектом дослідження говіркових текстів, зокрема публіцистичних, є їхній зв’язок із літературною мовою.

Мета пропонованого дослідження – проаналізувати різнорівневі лінгвістичні особливості підляських говірок, реалізованих

у текстах з одного випуску часопису «Над Бугом і Нарвою» (2023, № 3).

Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

- зібрати джерельну базу матеріалів, які демонструють діалектну специфіку підляських говірок;
- здійснити класифікацію джерельних матеріалів за мовними рівнями;
- описати лінгвістичні особливості говіркових елементів.

Виклад матеріалу. Наведений та проаналізований матеріал дає змогу простежити специфічні особливості підляських говірок на всіх мовних рівнях: фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному. Кожен рівень вирізняється частотністю діалектних одиниць. Специфіку підляських діалектних явищ виявляємо, порівнюючи їх із відповідниками української літературної мови. Зазначимо, що особливістю говіркових текстів із часопису «Над Бугом і Нарвою» є те, що частина з них подана кирилицею, частина – латиницею.

Найвиразнішим із погляду діалектної специфіки є фонетичний рівень. Звукові особливості простежуємо на прикладах рефлексів давніх голосних, а також шляхом порівняння звукового оформлення слова в українській літературній мові та в підляській говірці.

У проаналізованих текстах засвідчуємо відмінний від української літературної мови рефлекс давнього голосного *o: простежуємо на його місці звук [o] замість [i]: *послі* (1, с. 2), *од* (1, с. 2), *одповідальность* (1, с. 2), *одбувається* (1, с. 2), *одбуліся* (1, с. 2), *одчиняна* (1, с. 2), *одремонтувати* (1, с. 2), *одишли* (1, с. 2). Для підляських говірок характерні дифтонги [uɔ̃] та [iɛ̃] на місці етимологічного *o в новозакритому складі, що засвідчено в наших попередніх дослідженнях, проте саме в текстах, які є об’єктом нинішньої праці, не простежуємо цих дифтонгів, натомість фіксуємо голосний [y]: *вун* (1, с. 2), *найбульши* (1, с. 2), *кунцюв* (1, с. 2), *сторун* (1, с. 2), *окрум* (1, с. 2), *пур* (1, с. 2), *рук* (1, с. 2) (*пор. рік*), *Пульци* (1, с. 2), *pujdu* (1, с. 12), *wuszli* (1, с. 12), *bulsz* (1, с. 12), *ruk* (1, с. 12), *kut* (1, с. 12), *spokujno* (1, с. 14), *tuј* (1, с. 14), *wun* (1, с. 14). Зазначимо, що голосні [o] та [y] на місці давнього *o – ознака деяких волинсько-поліських

говірок (Аркушин, 2012, с. 52). Тож можемо стверджувати, що підляські та волинсько-поліські говірки споріднені.

Відповідно до давнього **ě* в ненаголошеній позиції простежуємо [и], що також є ознакою західнополіських говірок (Аркушин, 2012, с. 51): *писні* (1, с. 2), *писень* (пор. *пісні, пісень*) (1, с. 2).

В аналізованих текстах помітна тенденція до збереження давнього **i*, представленого монофтонгом [і]: *hodina* (1, с. 12) (пор. *година*). Цю особливість виразно простежуємо на прикладах закінчень дієслів третьої особи множини минулого часу: *іхали* (1, с. 2), *йшли* (1, с. 2), *ткали* (1, с. 2), *декоровали* (1, с. 2), *zaproszuwali* (1, с. 12), *wychodili* (1, с. 12), *kosili* (1, с. 13), *chodili* (1, с. 13), *robili* (1, с. 12), *bihali* (1, с. 12), *bawiliś* (1, с. 12), *zachotili* (1, с. 14), *stawili* (1, с. 14), *porobili* (1, с. 14). Г. Аркушин зауважує, що такі форми характерні для шацько-любомльських говірок та північних середньополіських говірок (Аркушин, 2012, с. 53).

На прикладах із джерельних текстів відзначаємо особливості консонантної системи підляських говірок. Зокрема, приголосний [л'] фіксуємо в позиціях, де в українській літературній мові засвідчено звук [л], наприклад: *коли* (1, с. 2) (пор. *коли*), *але* (1, с. 2) (пор. *але*).

Фіксуємо м'який [л'] і в корені слова, де відповідно до норми української літературної мови наявний твердий [л]: пор. *кличуть* – *кличут* (1, с. 2), *mlinowi* – *млинові* (1, с. 2).

Якщо приголосний [л] у підляських говірках у багатьох позиціях м'який, то шиплячі та [р] часто тверді в тих позиціях, де в українській літературній мові вони палаталізовані. Наприклад, *тисячи* (1, с. 2), *Пульци* (1, с. 2), *наши* (1, с. 2), *zustrycz* (1, с. 12), *ryki* (1, с. 12) (пор. *ріки*), *potrybny* (1, с. 12), *korynia* (1, с. 12) (пор. *коріння* – на цьому прикладі простежуємо таку фонетичну особливість, як відсутність подовження приголосного в позиції між двома голосними). Наявність твердого приголосного [р] у всіх позиціях свідчить про спорідненість із говірками Західного Полісся, адже «у всіх західнополіських говірках м'який звук [р'] замінений його твердою парою» (Аркушин, 2012, с. 63).

У джерельній базі фіксуємо приклад, який виявляє специфічний розвиток йотової палаталізації, виражений чергуванням при-

голосних *в-вій, б-бій*: *ostawju* (1, с. 12) (пор. *оставлю*), *robju* (1, с. 14) (пор. *роблю*).

На прикладах текстів із часопису простежуємо послідовне пом'якшення приголосного [к]: *якій* (1, с. 2), *купалінкі* (1, с. 2), *купалкі* (1, с. 2), *всяких* (1, с. 2). Така зміна типова для західнополіських говірок (Аркушин, 2012, с. 65).

Фіксуємо послідовний твердий флексійний [т] у третій особі однини та множини теперішнього часу: *належит* (1, с. 2), *говорит* (1, с. 2), *кличут* (1, с. 2), *їдут* (1, с. 2), *приїжджают* (1, с. 2), *дзвонят* (1, с. 2), *питают* (1, с. 2), *rozkazujut* (1, с. 12), *potopit* (1, с. 13), *odtworajut* (1, с. 13). Г. Аркушин зауважує, що такі форми дієслів закономірні для західнополіських говірок (Аркушин, 2012, с. 121).

На морфологічному рівні найбільш частотним явищем є функціонування усічених форм прикметників та дієприкметників із флексією *-и*, що виникла внаслідок повної редукції кінцевого [й]: *барвисти* (1, с. 2), *ушкоджани* (1, с. 2), *організовані* (1, с. 2), *презентовані* (1, с. 2), *нарушані* (1, с. 2), *музейні* (1, с. 2), *вікові* (1, с. 2). Г. Аркушин зазначає, що така особливість простежена в говірках східної частини Волинського Полісся (Аркушин, 2012, с. 102). Припускаємо, що ця ознака підляських говірок може бути зумовлена впливом польської мови.

У прикметниках та інших частинах мови з розряду прикметникових також відзначаємо закінчення *-уй* в місцевому відмінку: *в Дубицькуй* (1, с. 2), *на периум* (1, с. 2), *по старуй* (1, с. 2), *в нашуй* (1, с. 2).

Діалектну специфіку родового відмінка множини іменників визначають словоформи, позначені локальними особливостями рефлексії етимологічного голосного у флексіях **-овъ*, **-евъ*: *туристув* (1, с. 2), *кожухув* (1, с. 2), *українцюв* (1, с. 2), пор. також *para babuw* (1, с. 12).

Зауважуємо, що іменник *люди* має відмінну від української літературної мови форму в називному відмінку, а саме – *люде* (1, с. 2), де фіксуємо закінчення *-е* як граматичний виразник форми множини.

На прикладах із джерельної бази переконуємось, що у формах давального та місцевого відмінків однини іменників чоловічого роду – назв неістот – активно функціонує саме

закінчення *-ові*, а не *-у*: *осередкові* (1, с. 2), *в випадкові* (1, с. 2), *на Fejsbukowi* (1, с. 12), *na okowi* (1, с. 12), *na zhurkowi* (1, с. 13).

На морфологічному рівні послідовними є нестягнені форми вказівних, означальних та якісно-відносних займенників: *тиї* (1, с. 2), *тоє* (1, с. 2), *якая* (1, с. 2), *якіє* (1, с. 2), *такії* (1, с. 2), *jakajaś* (1, с. 12), *takaja* (1, с. 12), *takije* (1, с. 12), *jakoje* (1, с. 13), *pro toje* (1, с. 13). Епізодично простежуємо приклад нестягненої форми прикметників *старуї* (1, с. 2), *staraja* (1, с. 12), *molodyje* (1, с. 12). Часто вживаним є займенник *котори* (1, с. 2) (укр. *котрий*) і похідні (*nekotory* (1, с. 12)).

Фіксуємо особливі форми прислівників *зусім* (1, с. 2), *ліни* (1, с. 2), *тогды, zsiul* (1, с. 12), *skul* (1, с. 14), *rocztі* (1, с. 12) а також службових частин мови: *оно* (1, с. 2), *опо* (1, с. 12), *чуть* (1, с. 2), *коб* (1, с. 2).

Zrobiw (1, с. 14), *chodіw* (1, с. 13) – ці приклади демонструють відмінність дієслівних форм від української літературної мови на фонетико-морфемному рівні: наявний звук [і] одночасно пом'якшує попередній приголосний та засвідчує те, що для дієслів характерна основа з суфіксом *-і-*, а не *-у-* (пор. *ходив, робив*).

Аналізований матеріал засвідчує продуктивність дієслівного постфікса *-ся* у формі *-sie (-се)*: *napiwsie* (1, с. 13), *zbiralisie* (1, с. 13), *naczuwajet sie* (1, с. 14).

На лексичному рівні специфіку підляських говірок визначають запозичення з польської мови. Наприклад: *імпреза* (пол. *impreza*) – святкування; *зрезигновати* (пол. *zrezygnować* (Słownik języka polskiego¹) – відмовитися, звільнитися: *Наш «Купала» то, як би не було, імпреза, в котору ит вельми ангажуємося і не виходит в рахубу, що можемо з єї зрезигновати* (1, с. 2);

перетривав (пол. *przetrwać* (SJP) ‘зберегтися’): *Перетривав до сіх пур не нарушани і шкода було його розобрати* (1, с. 2);

сая (пол. *sala* (SJP) ‘зала’): *Там була сая ткацька, була й кухонні – показане, як то колісь було* (1, с. 2);

стражакам (пол. *strażak* (SJP) ‘пожежник’): *Одна сая посвячана стражакам* (1, с. 2);

виремонтовати (пол. *wyremontować* (SJP) ‘відремонтувати’): *Будемо старатись, коб ще в середини виремонтовати* (1, с. 2);

зачала (пол. *zacząć* (SJP) ‘почати’), *на темат* (пол. *temat* ‘тема’): *Тих пісень тепер не співаєм, одишли од того... я заінтересовалась – показується, що старії люде, такії по 75, по 80 літ, як я з їми зачала говорити на темат колісьніх писень, добре їх знають* (1, с. 2);

нагривала (пол. *naгриваць* (SJP) ‘записувати’): *Я єї нагривала і ми домовилісь, що вона спише тії колісьні наши писні, такії по-нашому* (1, с. 2);

тутейши (пол. *tutejszy* (SJP) ‘тутешній, місцевий’): *То люде, котори були заінтересовані нашою тутейшою культурою, створили в йому таку ізбу* (1, с. 2);

trafiti (пол. *trafić* (SJP) – ‘потрапити’): *Toгды тиазко было там трафити. Тепер потахає pawihacija* (1, с. 12);

skansen (пол. *skansen* (SJP) ‘музей просто неба’): *Bude тнихо корынія, але то дороха до skansenu* (1, с. 12);

zdecydowałaś (пол. *zdecydować się* (SJP) ‘вирішити’): *Udaloś, коли zdecydowałaś wernutiś dodomu* (1, с. 12);

samochoda (пол. *samochód* (SJP) ‘автомобіль’): *Samochoda ostawju, pujdu z wami ot tak, pohami* (1, с. 12);

wjosku (пол. *wioska* (SJP) – ‘село’): *Jak uže zalije siuju wjosku, to тогды wsich ludi potopit* (1, с. 13);

wendzarnia (пол. *wędzarnia* (SJP) – ‘місце для коптіння м’яса’): *U tum mlinowi, jak wun szce stojaw w Szerszeniach koło Simjaticz, była j wendzarnia, але тут не будем jiji odtworuwati* (1, с. 14);

zdun (пол. *zdun* (SJP) ‘майстер, який робить печі – пічник, муляр’): *Muj didko utiw robiti peczy z hliny, але не помни, як ро-нашоту nazywajet sie zdun* (1, с. 13);

rajdy (пол. *rajd* (SJP) – ‘рейд’): *Wony ranij chodili na rajdy „Pudlasze”, kotory naczuwalisie w Biłoweży, od tamtoho witraka;*

takatki (пол. *takata* (SJP) ‘вишита серветка / рушник’): *То з колісь usi wyszywali ruszniki i takatki* (1, с. 13).

У досліджуваному матеріалі епізодично простежуємо підляські лексичні діалектизми. Наприклад: *купалінкі, купалкі* (з контексту

¹ Słownik języka polskiego – далі подаємо скорочення SJP.

розуміємо, що це назва свята Івана Купала): *Бо з кім не говориш – «Купала» то є в Дубичах, решта то «купалінкі» і «купалкі»...* (1, с. 2); *рахуба* (з контексту – рахунок): *Наш «Купала» то, як би не було, імпреза, в котору ит вельми ангажуємося і не виходит в рахубу, що можемо з єї зрезигновати* (1, с. 2).

Специфічні риси підляських говірок виявлено на синтаксичному рівні. Наприклад, у реченні *Jak uže zalije siuju wjosku, to tohdy wsich ludi potopit* (1, с. 13) фіксуємо словосполучення *wsich ludi potopit*, яке ілюструє специфічне дієслівне керування. Дієслово *potopit* (літ. *potopить*) вимагає від залежного іменника форми знахідного відмінка – *wsich ludej potopить*, натомість у прикладі маємо форму, співвідносну з літературною формою множини називного відмінка – *люди*. Водночас припускаємо, що граматична форма *ludi* у поданому словосполученні може бути наслідком впливу польської мови, де вона є закономірною для знахідного та родового відмінків (пор. *nie ma ludzi*) (Wielki słownik języka polskiego).

Ознаку польської мови на синтаксичному рівні виявляє прийменник *над* у словосполученні *одбувається над водосховищем* в реченні *Але од 1998 року найбульш масова культурна подія Більсько-Гайнувсько-Сім'ятицького регіону одбувається над водосховищем на Орлянци, на терені якій належит Гмінному осередкові культури, спорту і рекреації в Дубичах Церковних* (1, с. 2). Вживання прийменника *над* як засобу синтаксичного зв'язку в межах словосполучення, де функціо-

нує іменник-назва водойми, – ознака польського синтаксису (Rudziński, 1994, с. 10).

Специфіку синтаксису підляських говірок простежено у словосполученні *на нашу дубицьку мові*, пор. контекст: *То всьо такії писні жицьови і на нашу дубицьку мові* (1, с. 2), пор. також співвідносний синтаксичний зв'язок в українській і польських літературних мовах (пор. *дубицькою мовою – w języku dubickim*).

Висновки. Проаналізовані тексти з часопису «Над Бугом і Нарвою», написані підляськими говірками, виявляють найбільше специфічних діалектних особливостей на фонетичному рівні, менше – на морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях. Окрім власне підляських діалектних особливостей, відзначено риси, споріднені з українськими західнополіськими говірками, зокрема на фонетичному та морфологічному рівнях. На лексичному рівні простежено численні запозичення з польської мови, хоча основа словникового складу – це лексика української літературної мови; на синтаксичному рівні епізодично зафіксовано тип побудови словосполучень, характерний для польської мови.

Вважаємо за доцільне проведення подальших діалектологічних досліджень текстів, написаних підляськими говірками, з метою детального опису їхніх мовних особливостей на всіх рівнях. Це дасть змогу розширити теоретичну базу вже наявних діалектологічних досліджень та доповнить питання про реалізацію говірок у текстах.

ЛІТЕРАТУРА

- Аркушин Г. Л. Західнополіська діалектологія. Луцьк, 2012. 256 с.
- Аркушин Г. Л. Народна лексика Західного Полісся. Луцьк, 2014. 236 с.
- Гримашевич Г. І. Поліський світ у поетичній творчості Миколи Никончука. *Волинь – Житомирщина*. 2010. № 1 (22). С. 339–348.
- Грицевич Ю. Діалектні явища іменної словозміни в українських підляських говірках (на матеріалі записів місцевого фольклору). *Молодий вчений*. 2014. № 12 (15). С. 212–217.
- Грицевич Ю. Особливості консонантизму підляських говірок у фольклорних записах І. Ігнатюка. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство)*. 2014. С. 102–107.
- Грицевич Ю. Фонетичні особливості підляських говірок у записах місцевого фольклору. *Типологія та функції мовних одиниць*. 2014. № 1. С. 55–65.
- Громик Ю. Деякі архаїчні структури темпоральних прислівників в українських підляських говірках. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/> (дата звернення: 15.10.2021).
- Громик Ю. Специфічна прислівникова лексика українських підляських говірок. URL : <https://journals.pan.pl/> (дата звернення: 15.10.2021).

- Громик Ю., Яворський А.** Актуалізація південнопідляської говірки у творах Степана Сидорука. *Лінгвостилістичні студії*. 2018. Вип. 8. С. 160–172.
- Громик Ю., Яворський А.** Актуалізація української підляської говірки в поетичних текстах Ю. Гаврилюка. *Лінгвостилістичні студії*. 2019. Вип. 11. С. 44–53.
- Громик Ю., Яворський А.** Поліські діалекти в сучасній художній літературі : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 300 с.
- Зінчук Р. С.** Волинсько-поліська говірка в романі Володимира Лиса «Стара холера» : морфологічний рівень. *Лінгвостилістичні студії*. 2020. Вип. 12. С. 62–72.
- Зінчук Р. С.** Діалектні явища іменної словозміни в прозових творах і фольклорних записах Лесі Українки та їх відповідники в сучасних західнополіських говірках. *Леся Українка і сучасність*. Луцьк, 2009. Т. 5. С. 557–571.
- Ігнатюк І.** Українські говірки Південного Підляшшя (опис, тексти і словничок). Люблін, 2013. 108 с.
- Козачук Г. О.** Діалектизми в сучасній прозі. *Рідне слово*. 1971. Вип. 5. С. 52–56.
- Лесів М.** Українські говірки в Польщі. Варшава, 1997. 496 с.
- Мойсієнко В. М.** Звідки родом дядько Лев? *Вісник Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2001. № 7. С. 87–88.
- Над Бугом і Нарвою. URL : <https://nadbuhom.pl/> (дата звернення: 16.11.2023).
- Покальчук В. Ф.** «Волинізми» у творах Лесі Українки. *Леся Українка*. Луцьк, 1957. С. 57–76.
- Словник української мови в 11-ти томах. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 18.10.2023).
- Яворський А.** Українська підляська говірка в поезії Юстини Королько : морфологічний рівень. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/> (дата звернення: 11.11.2021).
- Яворський А.** Актуалізація поліських говорів у сучасному художньому тексті : дис ... канд філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2015. 228 с.
- Яворський А.** Українська підляська говірка в поезії Марії Сарнацької. *Мова і віри*. 2013. С. 283–291. Słownik języka polskiego. URL : <https://sjp.75.pl/> (дата звернення: 09.10. 2023).
- Rudziński G.** Adlatywne wyrażenia przyimkowe w funkcji okolicznika miejsca i łączliwe z nimi czasowniki. *Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*. 1994. № 5. S. 5–21.
- Wielki słownik języka polskiego. URL : <https://wsjp.pl/> (дата звернення: 11.02. 2024).

REFERENCES

- Arkushyn, H. L.** (2012). *Zakhidnopoliska dialektolohiia [West Polissian dialectology]*. Lutsk [in Ukrainian].
- Arkushyn, H. L.** (2014). *Narodna leksyka Zakhidnoho Polissia [Folk vocabulary of western Polissya]*. Lutsk [in Ukrainian].
- Hrymashevych, H. I.** (2010). Poliskyi svit u poetychnii tvorchosti Mykoly Nykonchuka [Polissya world in the poetic works by Mykola Nikonchuk]. *Volyn – Zhytomyrshchyna*, 1 (22), 339–348 [in Ukrainian].
- Hrytsevych, Yu.** (2014). Dialektni yavyshecha imennoi slovozmyny v ukrainskykh pidliaskykh hovirkakh (na materialy zapysiv mistsevoho folkloru) [Dialectal phenomena of nominal word change in Ukrainian Polissya dialects (on the basis of records of local folklore)]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 12 (15), 212–217 [in Ukrainian].
- Hrytsevych, Yu.** (2014). Osoblyvosti konsonantyzmu pidliaskykh hovirok u folklornykh zapysakh I. Ihnatiuka [Peculiarities of the consonantism of Podlassya dialects in the folklore records by I. Ikhniatiuk]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii : Filolohiia (movoznavstvo) – Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskiy. Series: Philology (linguistics)*, pp. 102–107 [in Ukrainian].
- Hrytsevych, Yu.** (2014). Fonetychni osoblyvosti pidliaskykh hovirok u zapysakh mistsevoho folkloru [Phonetic features of Podlassya dialects in records of local folklore]. *Typolohiia ta funktsii movnykh odyntys – Typology and functions of language units* 1, 55–65 [in Ukrainian].
- Hromyk, Yu.** *Deiaki arkhaychni struktury temporalnykh pryslivnykiv v ukrainskykh pidliaskykh hovirkakh*. Retrieved March 11, 2024, from <https://evnuir.vnu.edu.ua/> [in Ukrainian].
- Hromyk, Yu.** *Spetsyfichna pryslivnykova leksyka ukrainskykh pidliaskykh hovirok [Some archaic structures of temporal adverbs in the Ukrainian dialects of Podlassya]*. Retrieved March 11, 2024, from <https://journals.pan.pl/> [in Ukrainian].
- Hromyk, Yu., Yavorskyi, A.** (2018). *Aktualizatsiia pivdenнопidliaskoi hovirky u tvorakh Stepana Sydoruka [Actualization of South Podlassya dialect in the works by Stepan Sydoruk]*. *Linhvostylistychni studii – Linguistic studies* (Issue 8), (pp. 160–172) [in Ukrainian].

- Hromyk, Yu., Yavorskyi, A.** (2019). Aktualizatsiia ukrainskoi pidliaskoi hovirky v poetychnykh tekstakh Yu. Havryliuka [Actualization of the Ukrainian Podlasya dialect in the poetic texts by Yu. Gavrylyuk]. *Linhvostylistychni studii – Linguistic studies* (Issue 11), (pp. 44–53) [in Ukrainian].
- Hromyk, Yu., Yavorskyi, A.** (2022). *Poliski dialekty v suchasni khudozhnii literaturi [Polissya dialects in modern fiction]*. Lutsk, Vezha-Druk [in Ukrainian].
- Ihnatiuk, I.** (2013). *Ukrainski hovirky Pivdennoho Pidliashshia (opys, teksty i slovnychok) [Ukrainian dialects of Southern Pidlasya (description, texts and glossary)]*. Lublyn [in Ukrainian].
- Kozachuk, H. O.** (1971). Dialektyzmy v suchasni prozi. *Ridne slovo – Native word*, 5, 52–56 [in Ukrainian].
- Lesiv, M.** (1997). *Ukrainski hovirky v Polshchi [Dialectism in modern prose]*. Varshava [in Ukrainian].
- Moisiienko, V. M.** (2001). Zvidky rodom diadko Lev? [Where is Uncle Lev from?]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State Pedagogical University*, 7, 87–88 [in Ukrainian].
- Nad Buhom i Narvoiu*. Retrieved March 11, 2024, from <https://nadbuhom.pl/> [in Ukrainian].
- Pokalchuk, V. F.** (1957). «Volynizmy» u tvorakh Lesi Ukrainky ["Volynism" in the works of Lesya Ukrainka]. In *Lesia Ukrainka*, pp. 57–76. Lutsk [in Ukrainian].
- Slovnnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language] (Vols. 1–11). Retrieved March 11, 2024, from <http://sum.in.ua/> [in Ukrainian].
- Rudziński, G.** (1994). Adlatywne wyrażenia przyimkowe w funkcji okolicznika miejsca i łączliwe z nimi czasowniki [Adlative prepositional phrases in the function of adverbials of place and verbs that can be combined with them]. *Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców – Acta Universitatis Lodziensis. Polish language education for foreigners*, 5, 5–21 [in Polish].
- Słownik języka polskiego. Retrieved October 09, 2023, from <https://sjp.75.pl/> [in Polish].
- Wielki słownik języka polskiego [The great dictionary of the Polish language]. Retrieved March 11, 2024, from <https://wsjp.pl/> [in Polish].
- Yavorskyi, A.** *Ukrainska pidliaska hovirka v poezii Yustyny Korolko: morfolohichnyi riven [Ukrainian Podlasya dialect in the Yustyna`s Korolko poetry: morphological level]*. Retrieved March 11, 2024, from <https://evnuir.vnu.edu.ua/> [in Ukrainian].
- Yavorskyi, A.** (2015). *Aktualizatsiia poliskykh hovoriv u suchasnomu khudozhnomu teksti [Actualization of Polissya dialects in modern literature]*. Lutsk [in Ukrainian].
- Yavorskyi, A.** (2013). *Ukrainska pidliaska hovirka v poezii Marii Sarnatskoi [Ukrainian Podlasya dialect in the Maria`s Sarnatska poetry]*. *Mova i virsh – Language and poem*, pp. 283–291 [in Ukrainian].
- Zinchuk, R. S.** (2012). Volynsko-poliska hovirka v romani Volodymyra Lysa «Stara kholera»: morfolohichnyi riven [Volyn-Polissya dialect in Volodymyr Lys's novel «Стара холера»: morphological level]. *Linhvostylistychni studii – Linguistic studies* (Issue 12), (pp. 62–72) [in Ukrainian].
- Zinchuk, R. S.** (2009). Dialektni yavyshecha imennoi slovozmyny v prozovykh tvorakh i folklornykh zapysakh Lesi Ukrainky ta yikh vidpovidnyky v suchasnykh zakhidnopoliskykh hovirkakh [Dialectal phenomena of nominal word change in the prose works and folklore records of Lesya Ukrainka and their counterparts in modern Western Polissya colloquialisms]. *Lesia Ukrainka i suchasnist – Lesya Ukrainka and modernity* (Vol. 5), (pp. 557–571) [in Ukrainian].

ДЖЕРЕЛА

Над Бугом і Нарвою. Більськ-Підляський, 2023. № 3 (187). 50 с.